

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

PHANSAY PHENGKHAMMAY

**VAI TRÒ NHÀ NƯỚC ĐỐI VỚI
PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP HÀNG HÓA
Ở CỘNG HOÀ DÂN CHỦ NHÂN DÂN LÀO**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2014

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

PHANSAY PHENGKHAMMAY

**VAI TRÒ NHÀ NƯỚC ĐỐI VỚI
PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP HÀNG HÓA
Ở CỘNG HÒA DÂN CHỦ NHÂN DÂN LÀO**

Chuyên ngành : Kinh tế chính trị

Mã số : 62 31 01 01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Thị Như Hà

HÀ NỘI - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học của riêng tôi, các số liệu và kết quả nghiên cứu của luận án là trung thực và có nguồn gốc rõ ràng.

Tác giả luận án

Phansay Phengkhammay

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU CÓ LIÊN QUAN ĐẾN VAI TRÒ CỦA NHÀ NƯỚC ĐỐI VỚI PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP HÀNG HÓA	6
1.1. Các công trình nghiên cứu có liên quan đến đề tài luận án	6
1.1.1. Các công trình nghiên cứu của một số tác giả nước ngoài	6
1.1.2. Các công trình nghiên cứu của một số tác giả trong nước	12
1.2. Kết quả nghiên cứu của các công trình và những khoảng trống mới luận án tiếp tục nghiên cứu	15
1.2.1. Kết quả nghiên cứu của các công trình đã công bố	15
1.2.2. Những khoảng trống mới mà luận án cần tiếp tục nghiên cứu	16
Chương 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ VAI TRÒ NHÀ NƯỚC ĐỐI VỚI PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP HÀNG HÓA	18
2.1. Nông nghiệp hàng hóa và sự cần thiết phải có vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa	18
2.1.1. Khái niệm và điều kiện phát triển nông nghiệp hàng hóa	18
2.1.2. Sự cần thiết phải có vai trò của nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa	27
2.2. Nội dung và các nhân tố ảnh hưởng đến vai trò của nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa	33
2.2.1. Nội dung về vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa	33
2.2.2. Các nhân tố ảnh hưởng đến vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa	39
2.3. Kinh nghiệm của một số nước về vai trò của nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa và những bài học cho Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào	43
2.3.1. Kinh nghiệm của một số nước chủ yếu về vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa	43

2.3.2. Bài học về phát huy vai trò của nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa cho Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào	57
Chương 3: THỰC TRẠNG VAI TRÒ NHÀ NƯỚC ĐỐI VỚI PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP HÀNG HÓA Ở CỘNG HÒA DÂN CHỦ NHÂN DÂN LÀO GIAI ĐOẠN 2006 - 2013	62
3.1. Những thuận lợi và khó khăn trong việc thực thi vai trò nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào	62
3.1.1. Những thuận lợi trong việc thực thi vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa	62
3.1.2. Những khó khăn trong việc thực thi vai trò Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa	64
3.2. Thực trạng vai trò nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào	66
3.2.1. Nhà nước đã định hướng phát triển nông nghiệp hàng hóa	66
3.2.2. Nhà nước tạo điều kiện phát triển kinh tế nông nghiệp hàng hóa	87
3.2.3. Nhà nước hỗ trợ người nông dân phát triển nông nghiệp hàng hóa	96
3.2.4. Nhà nước tiến hành kiểm tra, kiểm soát đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa	97
3.3. Đánh giá chung về vai trò của nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào giai đoạn 2006 - 2013 và những vấn đề đặt ra cần giải quyết	98
3.3.1. Những thành tựu đạt được trong việc thực thi vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào	98
3.3.2. Những hạn chế và nguyên nhân trong việc thực thi vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào	103

Chương 4: QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO VAI TRÒ CỦA NHÀ NƯỚC ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP HÀNG HÓA Ở CỘNG HÒA DÂN CHỦ NHÂN DÂN LÀO	111
4.1. Quan điểm nhằm nâng cao vai trò của nhà nước đối với sự phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào	111
4.1.1. Dự báo về phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào đến năm 2020	111
4.1.2. Quan điểm thực hiện vai trò của Nhà nước đối với sự phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào	118
4.2. Các giải pháp cơ bản nhằm nâng cao vai trò nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào	121
4.2.1. Hoàn thiện hoạch định chiến lược phát triển nông nghiệp hàng hóa đến năm 2020	121
4.2.2. Hoàn thiện hệ thống chính sách nhằm phát triển nông nghiệp hàng hóa	125
4.2.3. Tiếp tục nâng cao hiệu quả của bộ máy quản lý Nhà nước về kinh tế trong nông nghiệp	145
4.2.4. Tổ chức kiểm tra, giám sát việc thực hiện	148
4.2.5. Phát triển thị trường tiêu thụ nông sản phẩm cả trong và ngoài nước	149
4.2.6. Phát triển các hình thức dịch vụ nông nghiệp phục vụ cho quá trình sản xuất hàng hóa	152
KẾT LUẬN	155
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	158
TÀI LIỆU THAM KHẢO	159

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 3.1: Diện tích canh tác của Lào	73
Bảng 3.2: Đầu tư ngân sách Nhà nước vào khu vực nông nghiệp	79
Bảng 3.3: Đầu tư nước ngoài vào khu vực nông nghiệp	80
Bảng 3.4: Các dự án đã hoàn thành và đưa vào sử dụng	88
Bảng 3.5: Quan hệ hợp tác nước ngoài (hình thức tài trợ không hoàn lại)	89

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Kinh tế hàng hóa theo cơ chế thị trường là một quy luật chung của sự phát triển kinh tế-xã hội; đồng thời, đó là con đường duy nhất để giải phóng lực lượng sản xuất, giải phóng nông dân, nông thôn ra khỏi tình trạng nghèo đói và lạc hậu. Nhưng cơ chế thị trường có tính hai mặt (cả ưu điểm và khuyết điểm), sự phát triển nông nghiệp hàng hoá theo cơ chế thị trường thì không thể tránh khỏi tính hai mặt này. Chính vì vậy, để phát huy ưu điểm và hạn chế khuyết điểm của cơ chế thị trường trong phát triển kinh tế nói chung và nông nghiệp hàng hoá nói riêng cần phải có sự can thiệp và điều tiết của Nhà nước.

Từ khi có chính sách đổi mới do Đảng nhân dân Cách mạng Lào khởi xướng và lãnh đạo, nền kinh tế của Lào nói chung và nông nghiệp nói riêng đang chuyển từ cơ chế kế hoạch hoá, tập trung, quan liêu, bao cấp sang nền kinh tế thị trường, có sự quản lý của Nhà nước theo hướng xã hội chủ nghĩa. Thực hiện đường lối đổi mới đó, trong những năm qua nông nghiệp của Lào đã có bước phát triển đáng kể, từ một nền nông nghiệp phần lớn dựa vào tự nhiên, tự túc, tự cấp, lạc hậu đã bước đầu xây dựng được một nền nông nghiệp sản xuất hàng hoá; thực hiện quan hệ hàng hoá - tiền tệ trong nông nghiệp là phương thức tối ưu để thúc đẩy tăng trưởng nền nông nghiệp hàng hoá. Đây là một trong những chuyển biến có ý nghĩa hết sức quan trọng và sâu sắc, làm thay đổi tính chất và các mối quan hệ cơ bản trong nông nghiệp của Lào, đồng thời tạo ra động lực thúc đẩy tăng trưởng và phát triển ở khu vực này. Có nhiều nguyên nhân tạo nên những thắng lợi của nông nghiệp, trong đó có sự biến đổi về chủ trương, chính sách của nhà nước đối với nông nghiệp là tác nhân rất quan trọng.

Đi đôi với những thành tựu đã đạt được, nền nông nghiệp của Lào cũng xuất hiện nhiều vấn đề đáng quan tâm và cần được giải quyết. Nông nghiệp

còn bị phụ thuộc nhiều vào điều kiện tự nhiên, năng suất cây trồng, vật nuôi nói chung đều xếp vào loại trung bình thấp nếu so với khu vực và thế giới; Cơ sở vật chất kỹ thuật còn yếu kém, hệ thống công nghệ sau thu hoạch và công nghệ chế biến nông sản còn lạc hậu đã gây tổn thất lớn về khối lượng, chất lượng và giá trị nông phẩm trong tiêu dùng và xuất khẩu, năng lực cạnh tranh nông sản hàng hoá yếu kém, thị trường tiêu thụ nông sản trong nước và ngoài nước gặp nhiều khó khăn bế tắc; đất đai canh tác bị phân chia manh mún, phân tán, quy mô sản xuất quá nhỏ không phù hợp với yêu cầu phát triển nông nghiệp hàng hoá lớn; cơ cấu kinh tế nông nghiệp chuyển dịch theo cơ chế hàng hoá rất chậm nên nguồn nhân lực còn dư thừa chưa được sử dụng có hiệu quả; vấn đề bảo vệ môi trường, phòng chống giảm nhẹ thiên tai, phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững gặp nhiều khó khăn; trình độ quản lý kinh tế của người sản xuất còn quá thấp, tỷ trọng dân thiếu vốn còn lớn; một số chính sách và công tác quản lý Nhà nước trong nông nghiệp còn nhiều bất cập, chậm bổ sung và sửa đổi...

Ngoài ra, công cuộc đổi mới của Nước Lào đang tiến hành trong một bối cảnh quốc tế có nhiều biến động phức tạp, nhiều thời cơ và thuận lợi đồng thời cũng có nhiều khó khăn và thách thức gay gắt. Nhờ vậy, các thế lực thù địch dùng các âm mưu để tăng cường chống phá vào nội bộ Đảng và Nhà nước Lào, nhằm tạo ra quá trình diễn biến từ bên trong, kết hợp tấn công về chính trị, tư tưởng với nhiều biện pháp kinh tế, tài chính, tổ chức lực lượng,... hy vọng làm cho Đảng và Nhà nước Lào thay đổi bản chất, chuyển dần sang nền kinh tế thị trường tự do và tư nhân hoá. Chúng mưu đồ tách rời Nhà nước ra khỏi vai trò lãnh đạo của Đảng, đối lập quyền lực Nhà nước với vai trò lãnh đạo của Đảng.

Những vấn đề trên này đã và đang là những nguyên nhân quan trọng làm kìm hãm sự phát triển nông nghiệp hàng hoá ở Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Lào. Nhằm làm rõ thêm cơ sở lý luận và thực tiễn, góp phần tìm ra các

giải pháp tháo gỡ các vấn đề trên, tác giả đã chọn đề tài: "*Vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hoá ở Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Lào*" cho luận án của mình.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của luận án

2.1. Mục đích nghiên cứu của luận án

Mục đích của luận án là hệ thống hoá cơ sở lý luận và thực tiễn vai trò nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hoá, phân tích thực trạng và nêu lên những quan điểm, giải pháp cơ bản nhằm nâng cao vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hoá ở Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Lào trong thời gian tới.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu của luận án

Để đạt được mục đích trên, luận án thực hiện một số nhiệm vụ sau:

- Hệ thống hoá cơ sở lý luận cơ bản về vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hoá.
- Nghiên cứu kinh nghiệm của một số nước về vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hoá, rút ra bài học kinh nghiệm cho Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Lào.
- Đánh giá thực trạng vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hoá ở Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Lào.
- Từ đó, đề xuất quan điểm và giải pháp cơ bản nhằm nâng cao vai trò của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hoá ở Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Lào trong thời gian tới.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu của luận án

3.1. Đối tượng nghiên cứu của luận án

Nghiên cứu vai trò kinh tế của Nhà nước đối với phát triển nông nghiệp hàng hoá trên các mặt định hướng phát triển, tạo cơ chế, chính sách và sự hỗ trợ phát triển sản xuất nông nghiệp hàng hoá, chủ yếu nhằm vào hai ngành trồng trọt và chăn nuôi trên phạm vi cả nước Lào.